

Identifying Indicators of Flourishing Couple Pattern: A Grounded Theory Study

Sahar Rezaei¹ , Mahmoud Gudarzi^{2*} , Keyvan Kakabraei³ 

- 1) Phd student of Counseling, Counseling Department, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran
- 2) Associate Professor of Family Counseling, Counseling Department, Sandaj Branch, Islamic Azad University, Sandaj, Iran
- 3) Professor, Department of Clinical Psychology, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

Received: 06/14/2024 Revised: 06/24/2024 Approved: 09/11/2024

Abstract

Background: If spouses participate in a constructive relationship with one another, marriage can provide a safe environment for them, a nurturing setting for children's development, and help strengthen bonds within the family.

Aim: This study aimed to identify the indicators of the flourishing couple model.

Method: This study was conducted using a qualitative methodology, applying the grounded theory approach. The study population consisted of couples living in Kermanshah in 2022. Using purposive sampling and based on the following inclusion criteria, 15 couples (30 individuals) were selected for in-depth interviews until theoretical saturation was achieved: at least 10 years of marital life, first marriage, having at least one child who was academically and morally successful, ages between 35 and 60 years, obtaining the highest scores on the Marital Satisfaction Questionnaire (ENRICH), the Compatibility Scale (Spainer), and the Couples' Functioning Scale (McMaster), and the lowest scores on the Dyadic Parent-Child Conflict Scale.

Results: The results showed that the main category of the flourishing couple model consists of components such as intimacy, attention and support, alignment, conscious choice, and positive moral characteristics as underlying factors.

Conclusions: After the result, considering that this pattern is taken from Iranian cultural and social contexts, it seems that these factors can be effective in achieving the flourishing of couples. Also, based on the research findings, it is suggested that counseling and marriage institutions pay attention to the components of this pattern in developing educational packages.

Keywords: *flourishing couple, marriage, theory foundation, grounded theory*

- **Corresponding:** Mahmoud Gudarzi, mahmoud.goudarzi@iau.ac.ir

- **Article type:** research article

- **Article APA Reference**

Rezaei, S., Gudarzi, M., & Kakabraei, K. (2024). Identifying indicators of flourishing couple pattern: A grounded theory study. *Qualitative Research in Behavioral Sciences*, 3(1), 113-132. <https://doi.org/10.22077/qrebs.2024.8049.1056>

Extended Abstract

Introduction

Flourishing is a modern concept that includes both hedonic and eudaimonic aspects of well-being, representing a high level of mental health and self-actualization. Although, in the past, flourishing was understood as living within the optimal range of human functioning, today it is presented through new definitions from the perspective of prominent researchers. Sanri and colleagues in 2021 combined concepts from positive psychology and relationship science to develop a framework for couple flourishing. The findings of their research reveal that the components of couple flourishing include both hedonic and eudaimonic elements across individual and relational dimensions. In their 2019 study, Fahd & Hanif listed key factors contributing to couple flourishing. These factors include gratitude, savoring positive events, social support (Barry et al., 2009), emotional responsiveness to one's spouse, appreciation and positive reactions (Mirgain & Cordova, 2007), sexual intimacy and communication behaviors (Yoo et al., 2013), sacrifice, humor (Ziv & Gadish, 1989), and forgiveness. Since the ultimate purpose of marriage is to attain peace, experience fulfillment, and achieve flourishing, the first step toward this goal is to study flourishing couples within a particular cultural and social context. Since no research has been done on couple flourishing in Iran so far, this study aims to identify the indicators of an educational model for flourishing couples.

Method

The research method is qualitative and of the grounded theory type, with the statistical population consisting of couples living in Kermanshah in 2022. These couples were selected through purposive sampling based on inclusion and exclusion criteria. The inclusion criteria included: at least 10 years of married life, first marriage of the individual, having at least one successful child in terms of academic and ethical development, approval from parents and family, age between 30 and 60 years, achieving the highest scores on measurement tools including the Marital Satisfaction Questionnaire (ENRICH), the Compatibility Scale (Spainer), and the Couples' Functioning Scale (McMaster), and the lowest scores on the Parent-Child Conflict Scale. The exclusion criteria were: parental divorce, death of one parent, and lack of participation from one parent. 15 couples (30 individuals) were interviewed until theoretical saturation was reached. After analyzing the interviews, the components of flourishing couples were identified. For data analysis, the grounded theory method was used, and MAXQDA software was employed for data analysis.

Results

Based on the findings, the main category of flourishing couples consists of the following components: intimacy, attention and support, alignment, conscious choice, and positive moral traits as foundational factors; spirituality, effective communication, awareness and support for skill development, mindfulness, forgiveness, self-esteem, and problem-solving as strategies; good companionship, financial capability, and empowerment as intervening factors; and lack of commitment to values and beliefs, lack of intimacy, and psychological insecurity as obstacles. Positive feelings within the family and success were identified as the outcomes.

Discussion

The aim of the current study was to identify the indicators of the Flourishing Couple model, using a qualitative research approach based on grounded theory. The results indicated that intimacy was one of the important contextual factors contributing to the flourishing of couples. Citing this finding, Fahd & Hanif (2019) state that intimacy and communication patterns play a significant role in promoting couple flourishing. Additionally, another foundational component of a flourishing couple is supportive attention. Similarly, Kumaria et al. (2024) also point out the importance of spousal support and encouragement. Couple alignment was another key contextual factor. In this regard, it was revealed that, with reference to the study of Fahd & Hanif (2019), having common goals is one of the elements contributing to couple flourishing. Another foundational factor was conscious choice. In line with the results of this study, Azimi, Khoei, et al. (2021) showed that conscious choice prevents relationship distress over time. Positive moral traits of the spouses were also identified as another contextual factor. In reference to this finding, Fahd & Hanif (2019) suggest that moral traits such as loyalty and respect can support couple flourishing. The results indicated that one of the positive outcomes of couple flourishing is the presence of positive emotions within the family. In line with this research, Jafari Soltanabadi et al. (2021) stated in their study that positive emotions between couples lead to well-being and happiness. Another positive outcome of couple flourishing is success. In this regard, Majeed (2005) believes that one of the long-term outcomes for successful couples is the improvement in the quality of marital relationships. The results also indicated that lack of support was one of the factors couples identified as an intervening factor. In this regard, the findings of Mikaeili Manee et al. (2022) showed that spousal support, as a source of support, can play a central and crucial role in marital satisfaction. Financial incapacity was another intervening factor. In line with the findings of this study, Kouchakian & Adhami (2018) claimed that poor economic conditions destroy intimacy among family members, replacing warm and intimate relationships with cold ones. Another intervening factor was the lack of educational empowerment for couples. In line with the findings of this study, Mirzakhani et al. (2017) also stated that educational programs and the empowerment of couples lead to better positive relationships, positive emotions, meaningfulness, and success. The results also indicated that one of the causal conditions is commitment to values and beliefs. In reference to this finding, Apostu (2022) carried out a study and showed that couples who are committed to their values look for a partner with similar values when choosing a spouse. Affection was another causal condition. In reference to this finding, Derakhsh et al. (2019) pointed out that all successful marriages are built on intimate relationships, where the emotional needs of the couple are met. The results also indicated that spirituality is one of the strategic factors. Saemi et al. (2019) found that spirituality leads to the health of marital relationships, as well as an individual's willingness and effort to find meaning and purpose in life. Another strategic factor was effective communication. In line with this study, Zarei & Ahmadsarkhooni (2013) pointed out that communication patterns and effective communication lead to couple satisfaction and the stability of their emotional life. Another key strategy for couple flourishing is recognizing and supporting the development of skills among spouses, as these skills improve self-awareness, understanding of others, identifying talents, and supporting the development of these talents within the relationship.

The results also indicated that another strategic factor is mindfulness. In this regard, Del Mar Molero Jurado et al. (2020) state that mindfulness has an impact on family functioning and couples' interaction patterns. Another strategy was self-esteem. Individuals with a positive self-perception can easily resolve conflicts, resist negative pressures, and enjoy life to the fullest (Javanbakht, 2012). Another essential strategy for couples' flourishing is problem-solving training. Aligned with the results of this study, Zeinolabedini and Kakabaraee (2023)

demonstrated in their research that problem-solving training can lead to increased marital satisfaction

Conclusion

Based on the results of this study, the main category of a flourishing couple includes the following components: intimacy, attentiveness and supportiveness; alignment; deliberate decision-making; and positive moral traits as foundational factors. Spirituality, effective communication, cognition and enhancement of skills, mindfulness, forgiveness, self-esteem, and problem-solving were identified as strategies. Good companionship, financial ability, and empowerment were recognized as intervening factors, while lack of commitment to values and beliefs, lack of intimacy, and psychological insecurity were identified as obstacles. Positive feelings within the family and success were recognized as outcomes. Therefore, considering that this model is derived from the cultural and social context of Iranian couples, it appears that these factors can contribute to the flourishing of couples.

Limitations

Among the limitations of the study were a shortage of theoretical frameworks and empirical studies, particularly within the country. Furthermore, since this research was carried out in the cultural and social context of Kermanshah Province, care should be taken in generalizing the findings.

Future Studies

It is suggested that in future studies indigenous minorities and Iranian subcultures be taken into account. Additionally, considering that this study was conducted in the city of Kermanshah, it is recommended that future research consider other social groups.

شناسایی شاخص‌های الگوی زوج شکوفا: مطالعه‌ای به روش بنیادبخشی نظریه

سحر رضایی^۱، محمود گودرزی^۲، کیوان کاکابرای^۳

(۱) دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

(۲) دانشیار مشاوره خانواده، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

(۳) استاد گروه روان‌شناسی بالینی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵ تجدیدنظر: ۱۴۰۳/۰۴/۰۴ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۱

چکیده

زمینه: ازدواج زمانی می‌تواند فضایی امن برای شریک زندگی و محیطی برای رشد کودکان فراهم و به تقویت پیوند بین اعضای خانواده کمک کند که زن و شوهر بتوانند در یک رابطه سازنده با یکدیگر قرار گیرند.

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی شاخص‌های الگوی زوج شکوفا انجام شد.

روش: این پژوهش در چارچوب روش‌شناسی کیفی و با بکارگیری روش بنیادبخشی نظریه (داده بنیاد) بود. جامعه آماری شامل زوجین ساکن در شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ که از طریق نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس معیارهای ورود شامل: گذشت ۱۰ سال از زندگی مشترک، ازدواج اول فرد، داشتن حداقل یک فرزند موفق از لحاظ علمی و اخلاقی، سن بین ۳۵ تا ۶۰ سال، کسب بالاترین نمره در ابزارهای سنجش شامل پرسشنامه رضایت زناشویی (انریچ) و سازگاری (اسپاینر) و عملکرد زوجین (مک مستر) و پایین‌ترین نمره در تعارض والد-فرزند ثنایی، تا اشیاع نظری ۱۵ زوج (۳۰ نفر) انتخاب و تحت مصاحبه عمیق قرار گرفتند. مصاحبه‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA کدگذاری باز، محوری و گزینشی شدند و مقوله‌های الگوها استخراج شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد مقوله اصلی زوج شکوفا شامل مؤلفه‌های صمیمیت، توجه و حمایت‌گری، هم‌ترازی، انتخاب آگاهانه و ویژگی‌های مثبت اخلاقی به عنوان عوامل زمینه‌ساز، مؤلفه‌های نداشتن همراهان خوب، ناتوانی مالی و عدم توانمندسازی آموزشی به عنوان عوامل مداخله‌گر و مؤلفه‌های پایبندی به ارزش‌ها و باورها، مهرورزی و امنیت روانی به عنوان شرایط علی و همچنین دیگر عامل شناسایی شده در این الگو، عوامل راهبردی شامل معنویت، ارتباط مؤثر، شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها، ذهن آگاهی، بخشش، عزت نفس و حل مسئله می‌باشد همچنین مؤلفه‌های احساس مثبت در خانواده و توفیقات به عنوان پیامد شناسایی شدند.

نتیجه‌گیری: در نتیجه با عنایت به اینکه این الگو بر گرفته از زمینه‌های فرهنگی اجتماعی زوج ایرانی است به نظر می‌رسد این عوامل می‌توانند در نیل به شکوفایی زوجین مؤثر باشند. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود نهادهای مشاوره و ازدواج به مؤلفه‌های این الگو در تدوین بسته‌های آموزشی توجه نمایند.

کلید واژه‌ها: زوج شکوفا، ازدواج، بنیادبخشی نظریه، نظریه داده بنیاد، نظریه مبنایی

نویسنده مسئول مکاتبه: محمود گودرزی، mahmoud.goudarzi@iau.ac.ir

نوع مقاله: پژوهشی

ارجاع APA مقاله

رضایی، سحر؛ گودرزی، محمود و کاکابرای، کیوان (۱۴۰۳). شناسایی شاخص‌های الگوی زوج شکوفا: مطالعه‌ای به روش بنیادبخشی نظریه. پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری، ۳(۱)، ۱۱۳-۱۳۲.
<https://doi.org/10.22077/qrebs.2024.8144.1058>

رضایی، س.، گودرزی، م. و کاکابرای، ک. (۱۴۰۳). شناسایی شاخص‌های الگوی زوج شکوفا: مطالعه‌ای به روش بنیادبخشی نظریه. پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری، ۳(۱)، ۱۱۳-۱۳۲.
<https://doi.org/10.22077/qrebs.2024.8144.1058>

مقدمه

خانواده نهادی است که به اعضای خود احساس امنیت و آرامش می‌بخشد (Al-Shahrani & Hammad, 2023). شالوده خانواده با ازدواج صورت می‌گیرد و ازدواج به عنوان عاملی مفید و ساختاردهنده به جوامع و در جهت برآورده ساختن نیازهای شخصی افراد گسترش یافته است (Stein et al., 2016). اهمیت خانواده، به عنوان نهادی اثرگذار بر تمام جوانب زندگی فردی و اجتماعی به قدری واضح است که همه نظریه‌های مطرح روان‌شناسی به گونه‌ای به نقش آن پرداخته‌اند (Lawrence et al., 2018).

شکوفایی مفهومی نوظهور است که هر دو بعد لذت‌گرا و فضايلت‌گرای بهزیستی را در برمی‌گیرد و معادل بالایی سلامت روان و تحقق خویش است. اگرچه در گذشته شکوفایی به زندگی در محدوده بهینه از عملکرد انسان اطلاق می‌شد، امروزه از منظر محققان برجسته در قالب تعاریف جدیدی ارائه می‌شود. شکوفایی از دیدگاه (Seligman, 2012) احساسات مثبت، معنویت، معنا، روابط مثبت و دستاوردها و از نظر (Keyes, 2002) سطح بالایی از سه بعد بهزیستی عاطفی، بهزیستی روان‌شناختی و بهزیستی اجتماعی است. Huppert & So ضمن تعریف شکوفایی، آن را شامل ترکیبی از احساس خوب و عملکرد مؤثر و مؤلفه‌هایی از قبیل صلاحیت، ثبات عاطفی، تعامل، تاب‌آوری و عزت نفس و سرزندگی را برای شکوفایی لازم می‌داند (Hupper & So, 2011).

از نظر (Diener et al., 2009) شکوفایی، مفهومی شناختی است که به معنای وجود ویژگی‌هایی است که منجر به رضایت افراد از جنبه‌های مختلف زندگی مانند ارتباطات اجتماعی، هدفمندی، خوش‌بینی و احساس توانمندی می‌شود. به‌طور خلاصه شکوفایی حالتی پویا است که از احساس خوب توأم با عملکرد بهینه در حوزه‌های روانی-اجتماعی ناشی می‌شود (Butler & Kern, 2016). افراد شکوفا در زندگی هدفمند خود فعال هستند و با محیط پیرامون خود به نحو سازنده‌ای مشارکت دارند، به‌علاوه از صمیمیت، تاب‌آوری و سلامت جسمی بالاتری برخوردارند (Asl Dehghan et al., 2021). همچنین (Elayan & Shamout, 2020) شکوفایی را بر مبنای مدل پنج‌گانه سلیگمن می‌داند که با عملکرد افراد در ارتباط است.

اخیراً دیدگاه‌های روان‌شناختی مثبت‌گرا در مورد شکوفایی عموماً از نظریه‌های شادکامی یا احساس رضایت از زندگی (Seligman, 2006) به مدل‌های بهزیستی یا شکوفایی کلی تغییر یافته‌اند (Seligman & Adler, 2018). برای مثال، سلیگمن در کتاب شکوفایی، جنبه‌های شناخته شده اخیر شکوفایی را در مدل PERMA (مشمول بر هیجان‌های مثبت، مشغولیت، روابط، معنا و پیشرفت) در کنار هم قرار داده و نظریه بهزیستی جامع را ارائه نموده است (Siadatian Arani et al., 2022).

از نظر (Keyes, 2002) شکوفایی متشکل از سه بعد بهزیستی هیجانی (وجود احساس مثبت در مورد فرد و زندگی‌اش)، بهزیستی اجتماعی (داشتن احساس رابطه و ارتباط با دیگران در برابر ارزش‌های جامعه) و بهزیستی روان‌شناختی (عملکرد خوب فرد) است. در برخی از پژوهش‌ها نیز برای شکوفایی سه مؤلفه شادکامی (احساس رضایت)، شایستگی و مشارکت اجتماعی در نظر گرفته شده است (Zaee et al., 2021; Hojabrian et al., 2014).

(Diener et al., 2009) نیز شکوفایی را دارای سه مؤلفه شادکامی (احساس رضایت)، شایستگی و مشارکت اجتماعی می‌داند. احساس رضایت و شادکامی اولین مؤلفه از الگوی روان‌شناختی شکوفایی است. رضایت از زندگی، ارزیابی مثبت شناختی - عاطفی از زندگی خود است. شایستگی دست‌آورد دومین مؤلفه از الگوی روان‌شناختی شکوفایی است. شایستگی بیان‌کننده این موضوع است که افراد به چه صورت به مسئولیت‌هایشان عمل می‌کنند یا عکس‌العمل آن‌ها در شرایط ویژه به چه ترتیب است (Lawler et al., 2021)؛ بنابراین، شخص دارای شایستگی می‌تواند وظایفش را به‌خوبی انجام دهد (Diener et al., 2010; Seligman, 2012; Soni & Rastogi, 2017). مشارکت اجتماعی، سومین مؤلفه از الگوی روان‌شناختی شکوفایی است. شخصی که به شکوفایی دست می‌یابد، علاوه بر موفقیت‌های شخصی، مشارکت سازنده‌ای با اجتماع دارد و در راستای بهبود بهزیستی اشخاص دیگر نیز اقدام می‌کند (Diener et al., 2009).

همه افراد برای احساس خوشبختی به روابط سالم و نزدیکی نیازمندند که دوستان‌شان بدانند و دوستان‌شان بدانند: خانواده، دوستان، همکاران، همسایگان و غیره. بیشتر عناصر روان‌شناسی مثبت‌نگر به‌شدت به نحوه روابط فرد با دیگران وابسته است (Seligman & Adler, 2018). روابط عمیق‌تر با اعتماد به نفس بدون قید و شرط و اصالت بیشتر نیز همراه است (Kim et al., 2020). مشارکت اجتماعی باعث کاهش آسیب‌های روان‌شناختی و افزایش بهزیستی و خرسندی می‌شود (Rashid & Howes, 2016). فرد شکوفا علاوه بر دستاوردهای فردی، مشارکت سازنده‌ای با جامعه دارد و در راستای توسعه بهزیستی دیگران تلاش می‌کند (Seligman, 2006). شکوفایی تا حد زیادی به تعامل فرد با بافت بومی و خانوادگی خود وابسته است (Booth & Cameron, 2020). همچنین، لازم به توضیح است مؤلفه‌های شایستگی و مشارکت اجتماعی، بخش عملکردی شکوفایی را شامل می‌شوند (Hojabrian et al., 2014).

سانری و همکارانش نشان دادند که شکوفایی زوجین با رضایت زناشویی ارتباط دارد، اما از آن متمایز است شکوفایی زوجین کیفیت بالای رابطه را شامل می‌شود (Soni & Rastogi, 2017).

سانری و همکاران در سال ۲۰۲۱ مفاهیم روان‌شناسی مثبت‌گرا و علم رابطه را تلفیق کردند تا یک چارچوب برای شکوفایی زوجین ارائه نمایند. آن‌ها بر اساس نتایج یک مطالعه کمی که بر روی زوجین در کشور پاکستان انجام دادند اذعان داشتند که یک ازدواج شکوفا فقط با شادی ذهنی یا رضایت زن و شوهر به تصویر کشیده نمی‌شود. بلکه در این ازدواج زوجین به‌طور پیوسته با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و به روش‌هایی عمل می‌کنند که هدف آن‌ها دستیابی به اهداف مشترک در ازدواج است. بنابراین شکوفایی زوجین فقط با هدف رضایت همسران نیست، بلکه به یکدیگر امکان رشد و شکوفایی را نیز می‌دهد. بر اساس نتایج این پژوهش مؤلفه‌های شکوفایی زوجین شامل مؤلفه لذت‌جویانه (pleasurable) و مؤلفه فضیلت‌جویانه (seeking virtue) در ابعاد فردی و روابط زوجین است که جنبه‌های لذت‌جویانه شکوفایی زوجین شامل شدت و فراوانی عاطفه و تجربیات مثبت بین زوجین است. بر اساس جنبه‌های اخلاقی و فضیلت‌جویانه، شکوفایی فردی (Fowers & Owenz, 2010)، شامل سه عنصر رشد همسران، شفقت همسران و ایجاد معنای مشترک در روابط همسران می‌باشد. همچنین در مطالعه Fahd & Hanif (2019) عوامل مؤثر بر شکوفایی زوجین عبارت است از شکرگزاری، بهره‌مندی از رویدادهای مثبت، حمایت اجتماعی (Barry et al., 2009)، پاسخگویی عاطفی به همسر، قدردانی و پاسخ مثبت (Mirgain & Cordova, 2007)، صمیمیت جنسی و رفتارهای ارتباطی (Yoo et al., 2013)، فداکاری، طنز (Ziv & Gadish, 1989)، بخشش.

با عنایت به آنکه غایت اصلی ازدواج رسیدن به آرامش و تجربه کمال و شکوفایی است، اولین گام برای رسیدن به این مهم آن است که مطالعه زوج شکوفا در یک بافت فرهنگی-اجتماعی خاص بومی صورت گیرد. بنابراین با توجه به مطالب گفته شده شکوفایی زوجین مقوله‌ای کلی‌تر و ریزین‌تر به کیفیت روابط زوجین مربوط می‌شود که از سازگاری و رضایت زوجین فراتر می‌رود و روابط زوجین را به سمت کارا و اثربخشی سوق داده و با توجه به پیامد مثبت شکوفایی زناشویی به عنوان یک رویکرد ترمیم‌کننده، مطالعه آن بسیار مهم و حیاتی است؛ بنابراین از آنجا که تاکنون پژوهشی در راستای شکوفایی زوجین انجام نشده است و فقر پژوهشی در این مورد، یکی از انگیزه‌های اصلی انجام این پژوهش است لذا به لحاظ نظری، انجام این پژوهش می‌تواند به توسعه ادبیات موجود در این زمینه کمک کند و از نظر عملی نیز انجام این پژوهش می‌تواند به پژوهشگران روان‌شناسی، مشاوران، روان‌شناسان، زوجین، مراکز مشاوره خانواده و خانواده درمانی کمک کند تا با تکیه بر این یافته‌ها، در وهله اول مشکلات زوجین را که ناشی از عدم عوامل زیربنایی شکوفایی است شناسایی و با آموزش‌هایی لازم در این زمینه در راستای مسائل مختلف خانواده‌ها را یاری دهد و همچنین بتوانند از تمام ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خانواده آن‌ها را برای شکوفایی بیشتر سوق دهند بنابر آنچه گفته شد هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های الگوی آموزشی زوج شکوفا بود.

روش

روش پژوهش کیفی و از نوع داده بنیاد بود. پژوهش کیفی از نوع داده بنیاد یک روش سودمند، نظام‌مند و منسجم است که از نقاط قوتی چون مشاهده رفتار در وضعیت طبیعی، عمق ادراک، انعطاف‌پذیری، استقرایی بودن و فرایندی بودن، برخوردار است و در قالب آن نه تنها می‌توان به سؤال‌های از پیش تعیین‌شده پاسخ داد، بلکه توانایی پاسخگویی به سؤال‌های مطرح شده در زمان اجرای پژوهش نیز در قالب آن میسر است (Strauss & Corbin, 1997). در این پژوهش، پژوهشگر با استفاده از روش کیفی داده بنیاد اشتراوس و کوربین به دنبال شناسایی مؤلفه‌های زمینه‌ساز، راهبردی، مداخله‌گر، شرایط علی و پیامد زوج شکوفا بود. جامعه آماری شامل زوجین ساکن در شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ بود که از طریق نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. افراد با استفاده از معیارهای ورود شامل: گذشت ۱۰ سال از زندگی مشترک، ازدواج اول فرد، داشتن حداقل یک فرزند موفق در زمینه علمی و اخلاقی، مورد تأیید اولیاء و خانواده، سن بین ۳۰ تا ۶۰ سال، کسب بالاترین نمره در ابزارهای سنجش شامل پرسشنامه رضایت زناشویی (انریچ) و سازگاری (اسپاینر) و عملکرد زوجین (مک‌مستر) و پایین‌ترین نمره در پرسشنامه تعارض والد-فرزند ثنایی و معیارهای خروج شامل: طلاق والدین، فوت یک والد، عدم مشارکت یک والد که تا اشیاع نظری ۱۵ زوج (۳۰ نفر) ادامه داشت تحت مصاحبه قرار گرفتند. ابزار شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته بود که در این پژوهش ابتدا به منظور شناخت و تبیین طرح پژوهش، مطالعه مقدماتی در مبانی نظری پژوهشی داخلی و خارجی مرتبط با حوزه زوج شکوفا بررسی شد و با استناد بر آن‌ها سؤالات مصاحبه طراحی شد. سؤالات مصاحبه از زوجین شامل: "به نظر شما چه عواملی باعث می‌شود که در کنار خانواده احساس خوبی را تجربه کرده و فرزند موفق داشته؟" "برای رسیدن به احساس خوب، رضایت از زندگی و فرزند موفق چه راهبردهایی به نظرتان می‌رسد؟" "به نظر شما پیامد تجربه حس خوب در کنار خانواده و فرزند موفق داشته چیست؟"

"به نظر شما چه عوامل دیگری می‌توانند در حس آرامش و شکوفایی در یک خانواده نقش داشته باشند؟" "به نظر شما تحت چه شرایطی افراد یک خانواده می‌توانند به احساس آرامش و تعالی دست پیدا کنند؟" بود.

جهت اجرای پژوهش پس از کسب معرفی‌نامه از دانشگاه، با توجه به اینکه یکی از معیارهای ورود در پژوهش داشتن فرزند موفق بود با مشورت با استاد راهنما تصمیم بر آن شد که جهت دسترسی به جامعه مورد نظر به مدارس ابتدایی شهرستان کرمانشاه مراجعه شود. لذا ابتدا به اداره آموزش و پرورش شهرستان کرمانشاه مراجعه شد و با توجه به اینکه در سه ناحیه شهرستان کرمانشاه، ۲۰ مدرسه قرار دارد به صورت تصادفی در هر ناحیه به یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه مراجعه شد و پس از ارائه معرفی‌نامه و کسب موافقت مدیر مدرسه به صورتی کاملاً آزادانه، و بر اساس معیارهای ورود، والدین دانش‌آموزان موفق که رضایت و سازگاری بالا و تعارض پایین داشتند، تحت مصاحبه عمیق قرار گرفتند. همچنین با کسب اجازه از شرکت‌کنندگان در پژوهش، مصاحبه‌ها ضبط و پس از آن بر روی کاغذ پیاده‌سازی و در ادامه به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه‌ها، از روش نظریه داده بنیاد استفاده شد. فرایند در روش داده بنیاد شامل کدگذاری است. کدگذاری عملیاتی است که طی آن داده‌ها تجزیه، مفهوم‌سازی و به شکل تازه‌ای در کنار یکدیگر قرار داده می‌شود. در واقع مرحله کدگذاری همان فرایند اصلی است که طی آن نظریه، براساس داده‌ها تدوین می‌شود. مراحل کدگذاری این پژوهش شامل کدگذاری باز بر مبنای مقولات استخراج شده از مطالعه مقدماتی مبنای نظری پژوهش، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی است (Strauss & Corbin, 1997)؛ بنابراین مطابق با روش نظریه مبنایی، ابتدا با استفاده از گفته‌های مصاحبه‌شوندگان کدگذاری اولیه باز انجام شد و سپس با استفاده از معنادارترین و فراوان‌ترین کدهای اولیه، میزان زیادی از داده‌ها، غریبال و شناسه‌های مشابه در قالب یک مقوله قرار داده شد. از این رو هر مقوله کد محوری در برگیرنده تعدادی از کدهای مشابه، متداخل و هم معنا می‌شوند (Strauss & Corbin, 1997). همچنین تحلیل داده‌ها و نام‌گذاری مؤلفه‌ها با توجه به تجارب نویسندگان مقاله تحت نظر نویسنده مسئول که دانشیار دانشگاه می‌باشد انجام گرفت. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد.

مجموعاً ۱۵ زوج مورد مصاحبه نیمه‌ساختار یافته قرار گرفتند که ویژگی‌های فردی مصاحبه‌شوندگان در جدول یک در ادامه نشان داده شده است، لازم به یادآوری است که برای اینکه هویت شرکت‌کنندگان در پژوهش محرمانه است از ذکر نام و نام خانوادگی خودداری شده است.

جدول ۱: توزیع نمونه بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

شماره	جنسیت	سن	مدت ازدواج	تعداد فرزند	میزان تحصیلات	شغل
۱	زن	۳۳	۸	۱	کارشناسی	معلم
۲	مرد	۳۸	۸	۱	کارشناسی ارشد	کارمند
۳	زن	۳۶	۱۲	۲	کارشناسی	خانه دار
۴	مرد	۴۱	۱۲	۲	کارشناسی	کارمند
۵	زن	۲۸	۱۰	۱	دیپلم	خانه دار
۶	مرد	۳۷	۱۰	۱	فوق دیپلم	شغل آزاد
۷	زن	۳۱	۱۲	۱	کارشناس ارشد	کارمند
۸	مرد	۳۹	۱۲	۱	کارشناس ارشد	کارمند
۹	زن	۴۵	۲۲	۳	کارشناسی	خانه دار
۱۰	مرد	۴۹	۲۲	۳	کارشناسی ارشد	کارمند
۱۱	زن	۴۲	۲۰	۲	دکتر	پزشک
۱۲	مرد	۴۸	۲۰	۲	دکتر	پزشک
۱۳	زن	۳۷	۱۴	۲	کارشناس ارشد	گرافیست
۱۴	مرد	۴۵	۱۴	۲	کارشناسی	کارمند
۱۵	زن	۳۸	۱۳	۲	دکتر	مدرس دانشگاه
۱۶	مرد	۴۶	۱۳	۲	کارشناسی	کارمند
۱۷	زن	۴۹	۲۸	۱	کارشناسی ارشد	خانه دار
۱۸	مرد	۵۵	۲۸	۱	کارشناسی	بازنشسته
۱۹	زن	۵۰	۳۲	۳	کارشناسی ارشد	خانه دار
۲۰	مرد	۵۶	۳۲	۳	کارشناسی	کارمند
۲۱	زن	۳۹	۸	۲	دیپلم	خانه دار

ادامه جدول ۱: توزیع نمونه بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

شماره	جنسیت	سن	مدت ازدواج	تعداد فرزند	میزان تحصیلات	شغل
۲۲	مرد	۳۹	۸	۲	کارشناسی	کارمند
۲۳	زن	۴۳	۱۴	۲	کارشناسی	معلم
۲۴	مرد	۴۱	۱۴	۲	کارشناسی	کارمند
۲۵	زن	۴۴	۲۲	۲	کارشناسی ارشد	خانه دار
۲۶	مرد	۴۶	۲۲	۲	دکترا	کارمند
۲۷	زن	۳۵	۱۲	۱	کارشناسی	خانه دار
۲۸	مرد	۳۷	۱۲	۱	کارشناسی	کارمند
۲۹	زن	۳۱	۸	۱	کارشناسی	خانه دار
۳۰	مرد	۳۷	۸	۱	کارشناسی ارشد	کارمند

یافته‌ها

براساس نتایج مصاحبه‌ها، ۵ بعد و ۲۰ مقوله شناسایی شدند که در جدول شماره ۲ نتایج کدگذاری اولیه، ثانویه و مقوله‌ها ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج کدگذاری اولیه، ثانویه، مقوله‌ها

عوامل	کدگذاری ثانویه	مقوله	فراوانی
عوامل زمینه‌ساز	علاقه‌مندی اولیه، دوست داشتن متقابل، محبت و دلسوزی به طرفین، دروغ نگفتن، صداقت، رازداری، احترام، اعتماد متقابل، درک متقابل	صمیمیت	۳۰
	قدردانی، حمایت، شاد کردن همدیگر، تشویق، تأیید کردن یکدیگر، جشن گرفتن و تبریک گفتن روزهای خاص	توجه و حمایت‌گری	۳۰
	تناسب در افکار و نگرشها، اصالت خانوادگی، موقعیت مالی خانواده‌ها، تناسب در تحصیلات، تناسب در فرهنگ، پاکدامنی و تقوای هر دو طرف	هم‌ترازی	۲۸
	انتخاب آزادانه، تصمیم‌گیری آگاهانه، شناخت کافی، شیوه آشنایی	انتخاب آگاهانه	۲۸
	عدالت محوری، مهربانی، صبور بودن، خوش خلقی، خوش قولی، استقامت	ویژگی‌های مثبت اخلاقی	۲۸
	باخدا بودن، شکرگزاری، سخاوت، کمک به دیگران	معنویت	۳۰
	مهارت کلامی، مهارت غیرکلامی، روابط بین فردی	ارتباط مؤثر	۳۰
	خودشناسی، دیگرشناسی، شناسایی استعدادها، کشف استعدادها، کمک به رشد استعدادها	شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها	۲۸
	بودن در زمان حال، آگاهی از خود، شوخ طبعی، استفاده از فرصت‌ها	ذهن‌آگاهی	۲۸
	بخشش خود، بخشش دیگران	بخشش	۲۸
راهبرد	احترام به خود، رضایت از زندگی، مقایسه نکردن خود با دیگران، برنامه‌ریزی، هدف‌مندی، ادامه کار تا نتیجه	عزت نفس	۲۸
	مشورت، یافتن راه حل مشترک، برنامه‌ریزی متوالی، یافتن دیگر راه‌حل‌ها، تصمیمات مشترک	حل مسئله	۲۶
	احساس آرامش، احساس امنیت، آرامش وجدان، امداد خداوند، احساس شادی، احساس رضایت، احترام، صمیمیت اعضا	احساسات مثبت در خانواده	۳۰
	سعادت‌مندی، موفقیت، داشتن فرزند موفق	توفیقات	۳۰
عوامل مداخله‌گر	نبود همراهان خوب، عدم توجه به الگوی حسنه، عدم کاربرد تجربه بزرگان	نداشتن حامی و بی‌توجهی به الگوها و تجربیات	۲۸
	بیکاری، عدم درآمد خوب، عدم امنیت شغلی	عدم توانایی مالی	۲۷
	عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی، عدم شرکت در دوره‌های آموزشی	عدم توانمندسازی آموزشی	۲۵
	پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، رعایت مناسک، احترام به باورهای دینی	پایبندی به ارزشها و باورها	۳۰
شرایط علی	علاقه به یکدیگر، محبت	مهرورزی	۳۰
	رازداری، توانایی در برقراری ارتباط با یکدیگر، سازگاری احترام، رعایت حقوق یکدیگر، درک یکدیگر، حمایت	امنیت روانی	۲۸

شکل ۱ ماتریس مصاحبه‌ها و عوامل الگوی زوج شکوفا را نشان می‌دهد که براساس نتایج بدست آمده از تحلیل ماتریس مصاحبه‌ها و عوامل زوج شکوفا عوامل پنج گانه راهبردها، علی، زمینه‌ای، پیامدها و مداخله‌گر به ترتیب در ۶۶٫۷٪، ۴۳٫۳٪، ۸۶٫۷٪، ۶۶٫۷٪ و ۵۰٪ مصاحبه‌ها مورد تأکید قرار گرفتند و الگوی نهایی زوج شکوفا به صورت زیر تدوین گردید.

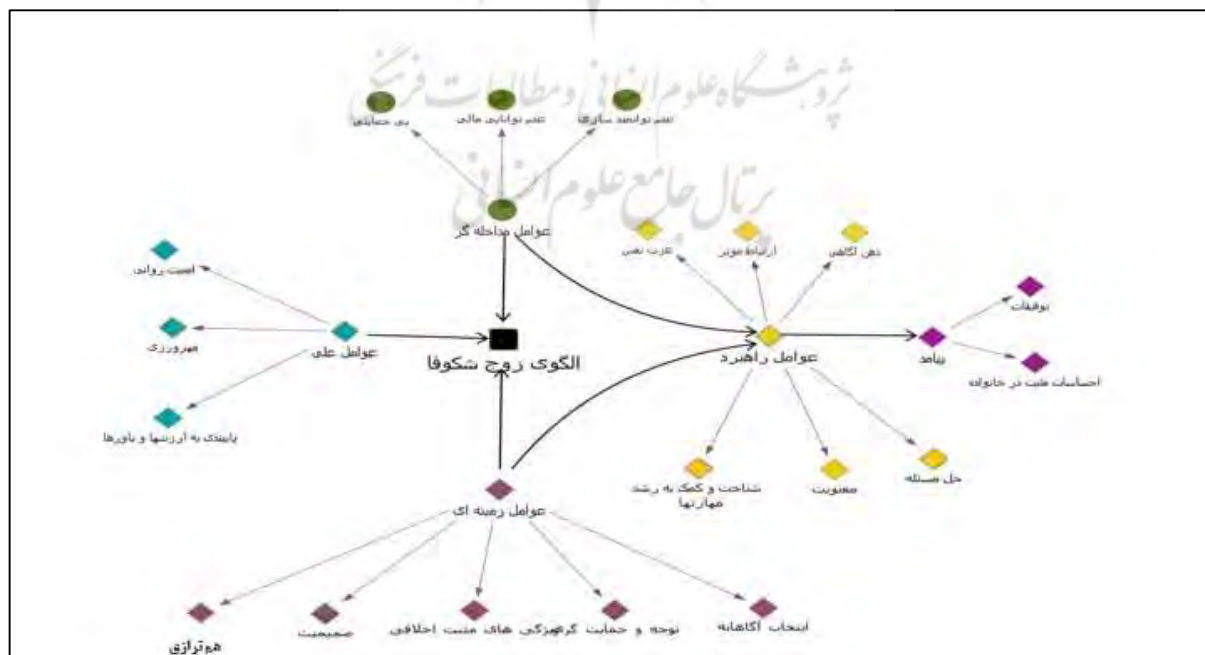
شکل ۱: کدماتریس عوامل الگوی زوج شکوفا

[illegible]

اشباع نظری یافته‌ها (کدها)

میزان توافق کدگذاری با استفاده از ضریب کاپا (KAPA) برابر است با مقدار $0/65$ که مقدار دو معیار (T-VALUE) و آماره (P-VALUE) به ترتیب برابر با $6/135$ و $0/01$ بوده که هر دو معیار نشان از میزان توافقی‌پذیری بین کدهای استخراج شده در دو متن مورد بررسی را نشان می‌دهد.

شکل ۲: الگوی زوج شکوفا



شکل شماره ۲ الگوی زوج شکوفا را نشان می‌دهد. همانطور که نشان داده شده است پدیده زوج شکوفا بطور مستقیم تحت تأثیر ۳ دسته عوامل علی، زمینه‌ای و مداخله‌ای است. عوامل علی به عنوان مؤلفه‌های در نظر گرفته شده که می‌تواند بر مقوله محوری یعنی الگوی زوج شکوفا تأثیر داشته باشد که شامل امنیت روانی، مهرورزی و پابندی به ارزش‌ها و باورها است. شرایط زمینه‌ای به عنوان شرایطی در نظر گرفته می‌شوند که بر راهبردها و خود پدیده الگوی زوج شکوفا تأثیر می‌گذارند که شامل، انتخاب آگاهانه، ویژگی‌های مثبت اخلاقی، هم‌ترازی، توجه و حمایت‌گری و صمیمیت است. شرایط مداخله‌گر نیز شرایط عمومی هستند که بر الگوی زوج شکوفا و راهبردها تأثیر می‌گذارند که شامل بی‌حمایتی، عدم توانایی مالی و عدم توانمندسازی است. دیگر عامل شناسایی شده در این الگو، عوامل راهبرد هستند که همانطور که نشان داده شده است خود تأثیرپذیر از دو دسته عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر است و از دیگر جهت، خود می‌تواند تأثیرگذار بر پیامدها باشد. در این الگو راهبردها شامل معنویت، ارتباط مؤثر، شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها، ذهن آگاهی، بخشش، عزت نفس و حل مسئله می‌باشد. در ادامه عوامل زمینه‌ساز ارائه شده است.

صمیمیت زوجین یکی از عواملی است که در این پژوهش همه شرکت‌کنندگان آن را به عنوان یکی از مهمترین عوامل در رسیدن به احساسات خوب در زندگی، موفقیت در ازدواج و داشتن فرزند خوب اشاره نمودند و به این موضوع اشاره دارد که هر یک از زوجین یکدیگر را دوست دارند و برای همدیگر وقت می‌گذارند و بخوبی یکدیگر را درک می‌کنند و به هم اعتماد دارند و رازدار یکدیگرند و به هم احترام می‌گذارند برای مثال: خانمی ۳۸ ساله به این موضوع اشاره نمود که "یکی از مهمترین عوامل در بالندگی و موفقیت خانواده ما علاقه‌ای است که از ابتدا بین ما وجود داشته و همدیگر را دوست داریم و خیلی خوب همدیگر را درک می‌کنیم" و آقای ۳۹ ساله به این نکته اشاره کرد که "یکی از عوامل شکوفایی ما این بود که بعد ازدواج سعی می‌کردیم که همدیگر را خوب درک کنیم" و خانمی ۳۲ ساله اشاره کرد که "درک متقابل یکی از عوامل رشد خانواده ما بوده است" و همچنین آقای ۴۰ ساله نیز بیان کرد که "بعد از ازدواج تا حالا که دوتا بچه داریم همدیگر را خوب درک می‌کنیم و این عامل خیلی در آرامش و داشتن حس خوب در خانواده ما مؤثر بوده است".

توجه و حمایت‌گری نیز یکی از عواملی است که در این پژوهش همه شرکت‌کنندگان آن را به عنوان یکی از اساسی‌ترین عوامل در رسیدن به احساسات خوب در زندگی، پیشرفت و داشتن فرزند خوب اشاره نمودند و به این موضوع اشاره دارد که زوجین در همه شرایط با هم باشند و از هم حمایت و همدیگر را در شرایط مختلف درک کنند و همگی با هم دوست باشند و قدر هم را بدانند و برای پیشرفت هم تلاش و شادی‌هایشان را با هم تقسیم کنند و در ایام خاص مثل تولد و جشن‌ها و ... به یاد هم باشند. به عنوان مثال آقای ۴۸ ساله در خصوص حمایت بیان نمود که "بعد ازدواج به قول معروف وارد میدان شدیم البته ناگفته نماند اگر حمایت خانواده‌ها نبود هیچوقت نمی‌توانستیم به جایگاهی که الان هستیم برسیم" و همچنین خانمی ۳۹ ساله گفت "یکی از مهمترین عوامل شکوفایی خانواده ما این هست که در شرایط مختلف پشت هم هستیم و همدیگر را نمی‌کنیم".

هم‌ترازی زوجین نیز از عواملی است که همه شرکت‌کنندگان در این پژوهش آن را به عنوان یکی از عوامل مهم در داشتن حس خوب در زندگی آرامش و داشتن فرزند خوب اشاره نمودند و مسئله کفویت به این موضوع اشاره دارد که زوجین از نظر اعتقاد به خداوند، پاکدامنی و پابندی به ارزش‌ها، فرهنگ، حفظ حرمت‌ها و حفظ سنت و تحصیلات و افکار و نگرش‌هایشان تناسب داشته باشند. به عنوان مثال خانمی ۲۹ ساله اشاره نمود، "از نظر من یکی از مهمترین عوامل در رسیدن به حس خوب و آرامش خانواده ما این مسئله بود که از نظر مذهب هم مثل هم بودیم چون به نظرم اعتقادات و باورهای دینی هم مهمند و تأثیرگذار در همه تصمیم‌گیری‌های خانواده هستند".

انتخاب آگاهانه زوجین نیز از عواملی است که بیست و هشت نفر از شرکت‌کنندگان در این پژوهش آن را به عنوان یکی از عوامل مهم در داشتن حس خوب در زندگی آرامش و داشتن فرزند خوب اشاره نمودند. موضوع نحوه آشنایی زوجین، نداشتن فشار، اجبار در انتخاب همسر و تصمیم‌گیری آگاهانه برای انتخاب همسر اشاره دارد و به عنوان مثال مردی ۴۸ ساله گفت "با همسر فامیل دور هستیم و یک کمی نسبت به خودش و خانوادش شناخت داشتیم" و خانمی ۴۰ ساله هم گفت: "همسر همکارم بود و تقریباً هر روز می‌دیدمش و واقعاً از لحظه اول همسر دوست داشتم".

ویژگی‌های مثبت اخلاقی زوجین نیز از عواملی است که بیست و هشت نفر از شرکت‌کنندگان در این پژوهش آن را به عنوان یکی از عوامل مهم در داشتن حس خوب در زندگی، آرامش و داشتن فرزند خوب اشاره نمودند و این عامل به محاسن اخلاقی زوجین مثل خوش خلقی، مهربانی، صبور بودن، سخاوت اشاره دارد.

چهارده زوج به محاسن اخلاقی شامل خوش خلقی، مهربانی، صبور بودن، عدالت محوری، سخاوت اشاره نمودند و برای مثال خانمی ۳۹ ساله اشاره نمود "یکی از عواملی که موجب آرامش خانواده ما بوده مهربانی و خوش خلقی همسر هست" و همچنین آقای ۴۴ ساله نیز اشاره نمود که "یکی از عوامل تأثیرگذار در آرامش و ایجاد حس خوب در خانواده ما صبور بودن همسر هست".

یکی از عواملی که اکثریت زوجین به عنوان راهکار به آن اشاره نمودند مسئله معنویت بود که شامل با خدا بودن، در نظر گرفتن خداوند در همه لحظات زندگی، شکرگزاری، سخاوت، کمک به دیگران است. در خصوص مسئله با خدا بودن و حضور خداوند در همه لحظات، خانمی ۳۵ ساله و آقای ۳۸ ساله اشاره نمودند "مهمترین راهکار اینست که از خداوند که سرچشمه آرامش است یک لحظه هم غفلت نکنند" و آقای ۳۹ ساله اشاره نمود: "این که ارتباط خوبی با خالق داریم و خدا در زندگی ما بسیار پررنگ است و در همه لحظات خودمان را اول به خدا سپرده‌ایم و در این ده سالی که از زندگی مشترک ما می‌گذرد ما لحظات سخت و لحظات شیرین زیادی داشته‌ایم اما می‌دانیم که در تک‌تک لحظات خدا همراهمان بود و به ما توانایی داده و شاید یکی از عواملی که باعث شده در کنار هم آرامش داشته باشیم حضور خداوند مهربان در تک‌تک لحظات ما بوده‌است".

یکی از عواملی که اکثر زوجین به عنوان راهکار از آن صحبت نمودند ارتباط مؤثر بود. ارتباط مؤثر شامل مهارت کلامی، مهارت غیر کلامی و روابط بین فردی است که بیشتر زوجین اشاره نمودند اینکه افراد بتوانند بخوبی با هم صحبت کنند، بتوانند عواطف و نیازهای خود را ابراز کنند و ... در این خصوص آقای ۵۵ ساله اشاره نمود "همیشه سعی کردیم چه وقتی با هم صحبت کنیم با بچه‌ها هم صحبت کنیم حرفای هم را به خوبی بشنویم، نظرات، انتقادات، درد و دل و خلاصه سنگ صبور هم باشیم" و خانمی ۴۲ ساله نیز اشاره نمود "این که وقتی با همسرت صحبت می‌کنی شنونده‌ی خوبی باشی و وقتی هم او با تو صحبت می‌کند تو شنونده‌ی خوبی باشی و در حرف یکدیگر به قول معروف نپرند و مهمتر از همه غم و لبخند پشت سکوت را هم بفهمند".

یکی از عواملی که ۱۴ زوج از آن به عنوان راهکار صحبت نمودند، مؤلفه شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها بود که در این پژوهش این مؤلفه شامل خودشناسی و دیگرشناسی، شناسایی استعدادها، کشف استعدادها و کمک به رشد استعدادها بود. در این خصوص خانمی ۳۸ ساله و آقای ۵۳ ساله گفتند "یکی از مهمترین راهکارها، مسئله شناخت خود و شناخت طرف مقابل هست که به نقاط قوت و ضعف همدیگر واقف باشند که بتوانند بخوبی همدیگر را درک کنند" و خانمی ۴۸ ساله نیز اشاره کرد "یکی از راهکارها شناخت هست در خانواده ما پس از اینکه بچه‌هایمان به سن مدرسه رسیدن سعی کردیم بتون خودشن رو بخوبی بشناسن و بدون نقاط قوت و ضعفشون چیه چون وقتی خودش بشناسه می‌دونه در کنار حافظه خوبی که داره ولی زود حواسش پرت می‌شه در نتیجه یاد می‌گیره اتاقش رو قبل درس خوندن مرتب کنه".

ذهن آگاهی در این پژوهش شامل؛ بودن در زمان حال، آگاهی از خود، شوخ طبعی و استفاده از فرصت‌ها بود. ۱۱ زوج به مسئله ذهن آگاهی اشاره نمودند که در این خصوص آقای ۴۴ ساله و خانمی ۳۳ ساله به بودن در زمان حال اشاره نمودند و گفتند: "همیشه سعی کنند از امروزشون بهره ببرند و شادی الان رو به لحظه بعدی نندازند و بدون هیچ چیز پایدار نیست".

چهارده زوج به مسئله بخشش اشاره نمودند و در این پژوهش بخشش شامل؛ بخشش خود و بخشش دیگران است در خصوص مسئله بخشش خود، آقای ۳۹ ساله و خانمی ۴۱ ساله گفتند "بپذیرند که ماهرترین آدم‌ها می‌تونن اشتباه کنند و خودشون رو برای خطاهاشون ببخشند" و خانمی ۴۴ ساله نیز در این باره گفت "اشتباه و خطا برای انسان هست و به ما جایز الخطا می‌گن ولی مهم اینجاست بتونیم خودمون رو برای خطاهامون ببخشیم ازشون درس بگیریم ولی متوقف نشیم".

۱۲ زوج به مسئله عزت نفس اشاره نمودند و در این پژوهش شامل احترام به خود، رضایت از زندگی، مقایسه نکردن خود با دیگران، برنامه‌ریزی، هدفمندی و ادامه کار تا نتیجه بود. در این خصوص آقای ۵۰ ساله گفت "سعی کنند اول به خودشون احترام بگذارند و بهترین راه اینکه احترامشون حفظ بشه اینه که به دیگران احترام بگذارند و توی خانه برای بچه‌ها ارزش قائل بشن و به آن‌ها هم احترام بگذارند" و خانمی ۳۹ ساله نیز گفت "برای هر روزشون یک برنامه داشته باشن و به سمت هدفشون قدم بردارند، البته انتخاب هدف خیلی مهمه که باید این هدف با شناختی که از خودشون و مهارت‌هاشون دارن به دست میاد و وقتی اینطور هدفی در زندگی داشتن تا نتیجه مورد نظر دست از تلاش برندارن".

حل مسئله یکی از عواملی که ۱۲ زوج به عنوان راهکار اشاره نمودند که در این پژوهش عبارتست از مشورت کردن، یافتن راه حل مشترک، برنامه‌ریزی متوالی، یافتن دیگر راه‌حل‌ها و تصمیمات مشترک بود. خانمی ۳۷ ساله در این خصوص گفت: "سعی کنند در مسائل مختلف با هم مشورت و همفکری کنند تا بتونن تصمیم خوبی بگیرند" و آقای ۴۰ ساله نیز گفت: "توی مسائلی که در زندگی پیش میاد با عجله تسلیم نشن و یا تصمیم اشتباهی نگیرن، با صبر همه جوانب رو در نظر بگیرند و بدونن برای هر مسئله اگر خوب فکر کنند چندین راه حل وجود داره".

احساسات مثبت در خانواده به عنوان یکی از عواملی که همه زوجین به عنوان مهمترین پیامد به آن اشاره نمودند که شامل، احساس آرامش، احساس امنیت، آرامش وجدان، امداد خداوند، احساس شادی، احساس رضایت، احترام و صمیمیت اعضا می‌باشد که در این خصوص

خانمی ۵۰ ساله و خانمی ۳۸ ساله و آقای ۳۸ ساله گفتند "مهمترین پیامد، احساس آرامشی است که از بودن در کنار خانواده داریم" و خانمی ۳۷ ساله در این باره گفت "به نظر من مهمترین مسئله احساس امنیتی هست که تجربه می‌کنیم".

در این پژوهش توفیقات شامل مؤلفه‌های سعادتمندی، موفقیت، داشتن فرزند موفق می‌باشد که آقای ۴۴ ساله اشاره نمود "یکی از مسائل، سعادتمندی خانواده هست که به نظرم آرزوی هر خانواده‌ای هست چون واژه سعادتمندی جنبه فردی دارد و هم جنبه بین فردی. فرد هم از خودش خشنوده هم از بودن با خانواده خودش که این حس را ما با تمام وجودمون احساس می‌کنیم". همچنین آقای ۴۶ ساله نیز گفت "مهمترین عامل همین موفقیتی هست که داریم البته نه فکر کنید از نظر کاری و اینا می‌گیریم، بیشتر موفقیت درونی که حاصل حس خوبی هست که در کنار همسر و فرزندمون تجربه می‌کنیم که به بودن با هم افتخار می‌کنیم".

از نظر شرکت‌کنندگان عامل بی‌حمایتی که شامل عدم برخورداری از دوست خوب، همکار خوب، الگوی حسنه و تجربه بزرگان در زندگی بود به عنوان یکی از مهمترین عوامل مداخله‌گر در شکوفایی نقش داشته است. به عنوان مثال آقای ۴۲ ساله گفت "ما در اطراف خود دوستان خوبی نداریم که در امور مختلف زندگی از آنها کمک بگیریم" و خانمی ۳۹ ساله نیز اشاره نمود "این نبود دوستان خوبمان باعث شده احساس ناامنی در زمان سردرگمی‌هایمان داشته باشیم". و همچنین آقای ۵۰ ساله گفت "واقعاً تو زندگی برای ما شرایطی پیش آمد که نمی‌توانستیم از خانواده‌هایمان کمک بگیریم ولو کمک مالی و فکر می‌کنیم اگر همکاران خوبی داشتیم باعث می‌شد به جای یأس و ناامیدی، احساس خوبی را تجربه کنیم".

عدم توانایی مالی یکی دیگر از عوامل مداخله‌گر است که در این پژوهش شامل: عدم برخورداری از شغل خوب، درآمد خوب و عدم امنیت شغلی بود. در بین زوجین ۱۰ زوج به شغل خوب اشاره کردند. خانمی ۴۳ ساله در این خصوص گفت "یکی از عواملی که در مسیر رشد و شکوفایی ما مؤثر بوده و به هیچ عنوان نمی‌تونیم نادیده‌اش بگیریم شغلی هست که داریم که متناسب با روحیات ماست و درسی هست که خواندیم مسلماً نداشتن شغل خوب در عدم رشد و شکوفایی خانواده مؤثره".

در این پژوهش توانمندسازی شامل عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی، کلاس آموزشی و عدم شرکت در دوره توانمندسازی بود که در خصوص عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی ۱۳ زوج این مؤلفه را به عنوان عامل مداخله‌گر اشاره نمودند به طور مثال آقای ۵۰ ساله در این خصوص گفت "مطالعه کتاب‌های آموزنده و مرتبط با مسائل فرزندپروری و خانواده بسیار برای ما مفید بوده و به نظرم کلاً مطالعه کردن مفید، جنبه پیشگیرانه از مشکلات داره و عدم مطالعه به نظرم باعث تصمیمات غلط و انتخاب‌های اشتباه در فرایند تربیت میشه".

پابندی به ارزش‌ها و باورها یکی از مؤلفه‌هایی بود که اکثریت زوجین به عنوان مهمترین شرایط علی از آن صحبت نمودند که در این پژوهش شامل ایمان قلبی، شکرگزاری و عدم بخشش بود. به عنوان مثال آقای ۳۹ ساله در این باره گفت "یکی از مهمترین عوامل در شکوفایی، در نظر گرفتن خداوند و توجه به ارزش‌هاست" و خانمی ۴۰ ساله و آقای ۳۸ ساله گفتند "اعتقاد داشتن به قدرتی ناظر بر احوال و اعمال انسان‌ها" و در خصوص شکرگزاری نسبت به خالق هم خانمی ۳۵ ساله گفت "کسی که هر روز قدردان نعمت‌های رایگانی که خداوند بهش داده نباشه صد در صد خانواده‌اش رو هم بی‌ارزش می‌کنه، پس شکرگزاری نسبت به خالق اولین قدم در ایجاد فضای امن و شکوفا در خانواده هست".

۲۸ نفر به مسئله مهرورزی اشاره کردند و در این پژوهش مهرورزی شامل علاقه به یکدیگر و محبت بود. به عنوان مثال آقای ۴۶ ساله و خانمی ۵۰ ساله اشاره نمودند که "یکی از عواملی که باعث می‌شود زوجین بتوانند به رشد شکوفایی برسند برقراری ارتباط و درک متقابل یکدیگر است" و خانمی ۳۴ ساله نیز اشاره نمود "یکی از مهمترین عواملی که باعث شکوفایی می‌شود صمیمیت است چون افراد در فضای صمیمی رشد می‌کنند، پس رازداری و اعتماد افراد به هم باعث صمیمیت و متعاقباً تعالی می‌شود".

۲۶ نفر به مسئله امنیت روانی اشاره نمودند، در این پژوهش امنیت روانی شامل رازداری، توانایی در برقراری ارتباط با یکدیگر، سازگاری، احترام، رعایت حقوق یکدیگر، درک و حمایت یکدیگر بود. آقای ۳۸ ساله اشاره نمود که "یکی از عوامل اصلی رها نکردن یکدیگر در مشکلات و شکست یأس و ناامیدی و تنهایی است" و خانمی ۴۲ ساله نیز اشاره نمود "سازگار بودن افراد باهم و دعوا نکردن سر مسائل کوچک و بزرگ و آرامش متعاقب آن، عامل مهمیست برای رشد رابطه و شکوفایی که در آن رابطه قراره اتفاق بیفتد".

بحث

هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های الگوی زوج شکوفا بود. این پژوهش کیفی از نوع داده بنیاد است. بر اساس نتایج این پژوهش مقوله اصلی زوج شکوفا شامل مؤلفه‌های صمیمیت، توجه و حمایت‌گری، هم‌ترازی، انتخاب آگاهانه و ویژگی‌های مثبت اخلاقی به عنوان عوامل زمینه‌ساز، مؤلفه‌های معنویت، ارتباط مؤثر، شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها، ذهن آگاهی، بخشش، عزت نفس و حل مسئله به عنوان

راهبرد و مؤلفه‌های داشتن همراهان خوب، توانایی مالی و توانمندسازی به عنوان عوامل مداخله‌گر و مؤلفه‌های عدم پایداری به ارزشها و باورها، عدم صمیمیت و ناامنی روانی به عنوان موانع و مؤلفه‌های احساس مثبت در خانواده و موفقیت به عنوان پیامد شناسایی شدند.

نتایج نشان داد یکی از عوامل زمینه‌ساز مهم شکوفاسازی زوجین، صمیمیت است که اکثریت زوجین شکوفا از آن به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ساز شکوفایی اشاره نمودند. در استناد به این یافته (Fahd & Hanif, 2019) بیان می‌کنند که صمیمیت و الگوهای ارتباطی نقش قوی در ایجاد شکوفایی زوجین دارد. (Yoo et al., 2013) نیز بیان می‌کنند صمیمت زناشویی در این راستا تأثیرگذار است. بنابراین در تبیین این یافته بر اساس مطالعات صورت گرفته و نتایج این پژوهش می‌توان گفت چنانچه زوجین یکدیگر را دوست بدارند، از حال هم جویا باشند و به یکدیگر احترام بگذارند، با هم به خوبی صحبت کنند، به هم اعتماد داشته باشند و بتوانند رازهایشان را به هم بگویند و در کارها مشوق هم باشند، در واقع چنین خانواده‌ای بستر ساز زمینه‌ای برای رسیدن به شکوفایی است.

یکی دیگر از مؤلفه‌های زوج شکوفا که در مطالعه حاضر همه شرکت‌کنندگان از آن به عنوان یکی از اساسی‌ترین عوامل زمینه ساز نام بردند توجه حمایت‌گری است. در این راستا در مطالعه (Kumaria et al., 2024) حمایت و تشویق همسر، یکی از متغیرهایی است که این مطالعه به آن اشاره داشته است. در تبیین این یافته می‌توان گفت یکی از عوامل زمینه‌ساز مهمی که باید در آموزش‌ها و مشاوره‌های زناشویی مورد توجه قرار گیرد حمایت و تشویق زوجین نسبت به یکدیگر است چرا که این امر منجر می‌شود زوج متوجه این شوند که طرف مقابلشان او را دوست دارد، درک می‌کند و در نتیجه این حمایت‌ها کیفیت روابط را بالا برده و زوجین به شکوفایی می‌رسند.

همچنین یکی دیگر از عواملی که در مصاحبه با زوجین به عنوان زمینه‌ساز شکوفایی زوجین شناسایی شد، هم‌ترازی زوجین بود. مسئله هم‌ترازی به این موضوع اشاره دارد که زوجین از نظر پاکدامنی، طبقه خانوادگی، فرهنگ، حفظ حرمت‌ها و حفظ سنت و تحصیلات و افکار و نگرش‌هایشان تناسب داشته باشند. در این راستا بر اساس مطالعه (Fahd & Hanif, 2019) اهداف مشترک یکی از عوامل رسیدن به شکوفایی زوجین بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت با توجه به اینکه بیشترین طلاق‌ها و عامل اصلی مشاجرات زناشویی در چند سال اول زندگی مشترک به دلیل عواملی مثل نداشتن تناسب در افکار، عقاید، اهداف، فرهنگ، طبقه خانوادگی و در کل ناترازی زوجین رخ می‌دهد لذا توجه زوجین به مسئله هم‌ترازی پیش از ازدواج خود فراهم آورنده زمینه‌ای برای نیل به شکوفایی است. یکی دیگر از عوامل مهم زمینه‌ای برای شکوفایی زوجین انتخاب آگاهانه است. همسو با نتایج این پژوهش، مطالعات (Azimi Khoei et al., 2021) است که نشان داده انتخاب آگاهانه منجر به پیشگیری پریشانی روابط در طول زمان می‌شود و عملکرد روابط را بهبود می‌بخشد، انتخاب آگاهانه به زوجین کمک می‌کند تا به صورت کارآمد ارتباط برقرار کنند، مشکلات را در قالب یک تیم خانوادگی حل کنند، از پس تعارضات برآیند و تعهد را بالا ببرند. بنابراین با استناد بر نتایج پژوهش حاضر و مطالعات همسو با آن می‌توان گفت چنانچه افراد آزادانه و بدون فشار با یکدیگر آشنا شوند و پس از کسب آگاهی به شناخت رسیده و سپس ازدواج کنند این عامل می‌تواند زمینه‌ساز شکوفایی زوجین باشد.

ویژگی‌های مثبت اخلاقی زوجین، دیگر عامل زمینه‌ای است که ۲۸ نفر از شرکت‌کنندگان در این پژوهش از آن به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ای نام بردند. این عامل به محاسن اخلاقی زوجین مثل خوش خلقی، مهربانی، صبور بودن، سخاوت اشاره دارد. در استناد به این یافته می‌توان به مطالعات (Fahd & Hanif, 2019) اشاره کرد که ویژگی‌های اخلاقی مانند وفاداری، احترام، حمایت و تشویق همسر، شوخ‌طبعی، ابراز عشق به شریک زندگی را از عواملی می‌داند که می‌تواند به شکوفایی زوجین کمک کند. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت ویژگی‌های مثبت اخلاقی مثل حمایت، توجه، احترام و قدردانی از یکدیگر؛ ویژگی‌های شخصیتی، مسئولیت‌پذیری، شوخ طبعی و صمیمیت می‌تواند بستری برای شکوفایی زوجین فراهم نماید. همچنین نتایج نشان داد از پیامدهای مثبت حاصل از شکوفایی زوجین احساسات مثبت در خانواده است. احساس مثبت در خانواده همراه با احساس آرامش، احساس امنیت، آرامش وجدان، امداد خداوند، احساس شادی، احساس رضایت، احترام، صمیمیت اعضا است. (Jafari Soltanabadi et al., 2021) در مطالعه خود بیان کردند که احساس مثبت در بین زوجین منجر به بهزیستی و شادی می‌شود.

یکی دیگر از پیامدهای مثبت از شکوفایی زوجین توفیقات است که این توفیقات در بین زوجین با پیامدهای مثبت دیگر نظیر سعادتمندی، موفقیت و داشتن فرزند موفق همراه است. (Majeed, 2005) معتقد است از پیامدهایی که در زندگی زوجین موفق در درازمدت ایجاد می‌شود افزایش کیفیت روابط زناشویی است که بر همه ابعاد کارکرد خانواده از جمله پایداری، حمایت از فرزندان و شادکامی مؤثر است. بنابر نتایج این پژوهش و پژوهش‌های همسو می‌توان گفت حس آرامش و توفیقات از پیامدهایی است که در زندگی زوجین شکوفا نمایان می‌شود. همچنین نتایج نشان داد بی‌حمایتی یکی از عواملی بود که زوجین به عنوان عامل مداخله‌گر از آن نام بردند. بی‌حمایتی شامل نداشتن حامی و بی‌توجهی به الگوها و تجربیات است. در این راستا نتایج مطالعات (Mikaeili Manee et al., 2022) نشان داد که حمایت از سوی همسر به عنوان یک منبع حمایتی به تنهایی می‌تواند نقش محوری و اصلی را در رضایت زناشویی به همراه داشته باشد. همچنین در مطالعات (Eslahi et al., 2020) نیز داشتن روابط خوب با همسر به عنوان یک حمایت‌گر خوب است که منجر به احساس حمایت اجتماعی

می‌شود و احساس خوشبختی را در بین زوجین رواج می‌دهد. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت، نبود همراه خوب در مقابل داشتن همراه خوب است که هرچه زوجین در زندگی همراه خوبی برای یکدیگر باشند، قطعاً زندگی شکوفایی خواهند داشت و نبود همراهان خوب منجر به آن می‌شود که هیچکدام از نیازهای امنیتی و عاطفی متقابل برآورده نشود و طرفین یکدیگر را درک نکنند و نارضایتی و ناسازگاری بین زوجین اتفاق بیفتد.

ناتوانی مالی، دیگر عامل مداخله‌گر که شامل عدم برخورداری از شغل خوب، درآمد خوب و عدم امنیت شغلی بود. همسو با نتایج این پژوهش (Kouchakian & Adhami, 2018) اذعان داشتند که وضعیت اقتصادی بد صمیمیت بین افراد درون خانواده را از بین می‌برد و روابط سرد و ابزاری جایگزین روابط گرم و صمیمی قلبی می‌شود، به شکلی که تمامی روابط عاطفی زوجین، نحوه ارتباطشان، طرز برخورد زوجین با همدیگر، نظر زوجین نسبت به هم، احساسات و علاقه آن‌ها به همدیگر، همکاری و چگونگی دخالت یا عدم دخالت آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین در استناد به این یافته می‌توان به نتایج پژوهش (Banihashemi et al., 2023) اشاره کرد که نشان داده دارایی‌های زوجین رابطه مثبتی با رضایتمندی آنان دارد چراکه توانایی مالی و دارایی‌های مشترک روابط زناشویی متعهدتر و کمتر به طلاق به عنوان یک‌راه فرار نگاه می‌کنند. مطالعات (Nazaripour, 2013) نشان داده توانایی مالی ارتباط مستقیمی با شادمانی زناشویی دارد. (Garbinsky et al., 2019) معتقدند که مسائل مالی اغلب به عنوان منبع درگیری و استرس زناشویی ذکر می‌شود. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت، درآمد کم، بیکاری و نداشتن شغل ثابت باعث کاهش روابط سالم در بین افراد خانواده، جایگزینی پریشانی به جای روابط سالم، طلاق و از هم گسیختگی خانواده را در پی دارد.

همچنین بر اساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر عامل دیگری که می‌تواند به عنوان عامل مداخله‌ای در نظر داشت عدم توانمندسازی آموزشی زوجین است زیرا هرچه آن‌ها توانمندتر باشند زندگی را با کنترل و مدیریت بیشتری به جلو می‌برند. همسو با نتایج این پژوهش، (Mirzakhani et al., 2017) نیز بیان نمودند که آموزش برنامه آموزشی و توانمندسازی زوجین به بهتر شدن روابط مثبت، هیجان‌های مثبت، معناگرایی، موفقیت می‌انجامد. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت عدم توجه زوجین به لزوم توانمندی، عدم آشنایی با روش‌های توانمند شدن، بی‌توجهی و عدم شرکت در برنامه‌های آموزشی، مطالعه نکردن کتاب‌های مرتبط با توانمندسازی زوجین و در نهایت عدم دریافت آموزش‌های لازم عامل مهمی در بروز مشکلات و نرسیدن زوجین به شکوفایی است.

در ادامه نتایج نشان داد که برای شکوفایی زوجین شرایط علی وجود دارد که باید مورد بررسی قرار گیرد. یکی از شرایط علی، پابندی به ارزش‌ها و باورها است و در استناد به این یافته می‌توان به مطالعه (Apostu, 2022) اشاره کرد که نشان دادند زوجینی که پابندی به ارزش‌ها دارند در زمان ازدواج به سمت فردی با مشترکات ارزشی می‌گردند. مطالعات (Tajbakhsh et al., 2019) نشان داده رفتارهای معنوی و مذهبی در زوجین منجر به ارضای نیازهای ذاتی افراد به وابستگی و ارتباط، عواطف منفی را کاهش می‌دهد و احساس امنیت را برای آن‌ها فراهم می‌آورد. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که پابندی به ارزش‌ها دارند روشن‌تر می‌توانند به تعارضات نگاه کنند و روی مشکلاتی که دارند بهتر تمرکز کنند. بنابراین زوجینی که معتقدند ازدواجشان یک امر مقدس است و خداوند به طور فعال در ازدواجشان مشارکت دارد، رضایت زناشویی و تعهد بالاتری دارند.

مهرورزی یکی دیگر از شرایط علی و به عنوان تسهیل کننده شکوفایی زوجین است و در استناد به این یافته می‌توان به مطالعه (Derakhsh et al., 2019) اشاره داشت که معتقد است که تمامی ازدواج‌های موفق بر مبنای روابط صمیمانه شکل می‌گیرد، روابط صمیمانه‌ای که نیازهای عاطفی زوجین را برآورده می‌گرداند. همسو با پژوهش حاضر مطالعه (Nasiri & Abdolmaleki, 2017) نشان داد هرچه در زندگی رضایت بیشتری باشد فضای سالم و آرام بخش خانه نیز بیشتر است و همه زندگی زناشویی سرشار از آرامش، محبت، عشق است که تأثیر مهمی بر امنیت روانی زوجین دارد چرا که نبود آن اخلاق، رفتار زوجین را با تنش و پریشانی همراه می‌آورد. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت: مهرورزی در بین زوجین به عنوان مقوله‌ای است که سلامت جسم و روان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. یکی دیگر از شرایط علی که شکوفایی زوجین را فراهم می‌آورد وجود امنیت روانی است که این امنیت روانی منجر به رازداری، توانایی در برقراری ارتباط با دیگران، سازگاری و بودن احترام، رعایت حرمت‌ها، رعایت حقوق یکدیگر، درک یکدیگر، رها نکردن یکدیگر می‌شود.

همچنین نتایج نشان داد زوجین از مؤلفه‌های معنویت، ارتباط مؤثر، شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها، ذهن آگاهی، بخشش، عزت نفس و حل مسئله به عنوان راهبرد نام بردند. مطالعه (saemi et al., 2019) نشان داد که معنویت منجر به سلامت روابط زوجین، تمایل و تلاش فرد برای یافتن معنا و هدف در زندگی می‌شود. در کنار معنویت ارتباط مؤثر نیز از جمله مهمترین راهبردها توسط زوجین بیان شد چرا که تمامی زندگی جامعه، خانواده و حتی محیط کار نیز بر محور و مبنای ارتباط انجام می‌گیرد و هرچه ارتباط مؤثرتر باشد سوءتفاهمات، تعارضات و ناسازگاریها کمتر خواهد بود. همسو با این پژوهش (Zarei & ahmadisarkhooni, 2013) اشاره داشتند که الگوهای ارتباطی و ارتباط مؤثر منجر به رضایت زوجین و پایداری زندگی عاطفی زوجین می‌شود. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت: بکارگیری

مهارت کلامی و غیرکلامی، روابط بین فردی مناسب با تک تک اعضای خانواده، درک شرایط روانی یکدیگر، خوشحال کردن همدیگر، تشکر و قدردانی از همدیگر، راهبردی ضروری برای نيل به شکوفایی زوجین است. از دیگر راهبردهای مهم برای شکوفایی زوجین شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها در بین زوجین است چرا که این مهارت‌ها منجر به افزایش خودشناسی، دیگرشناسی، شناسایی استعدادها، کشف استعدادها، کمک به رشد استعدادها در بین زوجین می‌شود.

همچنین نتایج نشان داد یکی دیگر از راهبردهایی که توسط زوجین برای رسیدن به شکوفایی معرفی شد ذهن‌آگاهی است که شامل بودن در زمان حال، آگاهی از خود، شوخ طبعی، استفاده از فرصت‌ها است. مطالعه (Shokhmgar et al., 2020) در استناد به این یافته بیان می‌کند که شناخت درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی تأثیر مثبتی بر سبک‌های ارتباطی و رضایت زناشویی زوجین دارد. همچنین ذهن‌آگاهی روش مؤثر و قوی برای خاموش کردن فشارهای واقعی و فشارهای ذهنی فرد از طریق ایجاد مدیریت ذهن است. در این راستا (2020) Del Mar Molero Jurado et al. بیان می‌کند ذهن‌آگاهی بر عملکرد خانواده و الگوهای ارتباطی زوجین اثر دارد. بنابر نتایج این پژوهش و پژوهش‌های همسو، آموزش ذهن‌آگاهی به زوجین موجب ایجاد سبک‌های ارتباطی مؤثر و افزایش رضایت زناشویی می‌شود. زیرا فرد از طریق توجه به زمان حال و مشاهده‌ی غیر قضاوتی محتوای درونی خود به‌نوعی تمرکززدایی دست می‌یابد که موجب می‌شود زمینه‌ی تداعی‌گری از بین برود.

راهبرد بعدی بخشش و آثار مثبت آن در روابط زناشویی نمایان می‌شود، بخشش خود، بخشش دیگران زندگی را لذت بخش‌تر و پخته‌تر می‌کند همسو با نتایج این پژوهش (Javanbakht 2012) اشاره کردند که در کنار آموزش و آگاهی از اثرات بخشش، آموزش‌های افزایش عزت نفس می‌تواند سیلی از مشکلات زوجین را حل و فصل کند تا اینکه زوجین فقط به دنبال ایرادگیری از نقص‌های یکدیگر باشند (Kurnaz et al., 2020). عزت نفس از عوامل اصلی تعیین‌کننده در شکل‌دهی الگوهای رفتاری و عاطفی به شمار رفته و گویای نگرش فرد به خود و دنیای بیرونی است. افرادی که احساس خوبی در مورد خود دارند به آسانی تعارض‌ها را پشت سر گذاشته، در مقابل فشارهای منفی ایستادگی می‌کنند و به خوبی می‌توانند از زندگی لذت ببرند. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت: هرچه زوجین عزت نفس بیشتری داشته باشند، بهتر می‌توانند واژه‌های احترام به خود، رضایت از زندگی، مقایسه نکردن خود با دیگران، برنامه‌ریزی، هدفمندی، را در زندگی زناشویی خود پیاده نموده و آثار مثبت آن را تجربه نمایند.

یکی دیگر از راهبردهای لازم برای شکوفایی زوجین، آموزش حل مسئله است همسو با نتایج این پژوهش می‌توان به پژوهش (2023) Zeinolabedini & Kakabaraee اشاره کرد که در مطالعه خود بیان داشتند که آموزش‌های حل مسئله می‌تواند منجر به رضایت زوجین شود. بنابراین در تبیین این یافته می‌توان گفت مشورت کردن، پیدا کردن راه‌حل‌های جدید، صحبت کردن درباره مسائل مختلف در خانواده و پیدا کردن راه‌حل‌های مختلف، داشتن برنامه در زندگی، تلاش و کوشش مؤثر، در شرایط سخت می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری شود. همچنین می‌تواند علاوه بر اینکه منجر به تعاون، همکاری و هم‌فکری زوجین با یکدیگر شود منجر به آن شود که زوجین مسائل و مشکلات خود را به شکل عاقلانه و منطقی حل و فصل کنند و به‌جای تعارضات و کشمکش به یافتن راه‌حلی برای مشکلات خود باشند.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این پژوهش، مقوله اصلی زوج شکوفا، شامل مؤلفه‌های صمیمیت، توجه و حمایت‌گری، هم‌ترازی، انتخاب آگاهانه و ویژگی‌های مثبت اخلاقی به عنوان عوامل زمینه‌ساز، مؤلفه‌های معنویت، ارتباط مؤثر، شناخت و کمک به رشد مهارت‌ها، ذهن‌آگاهی، بخشش، عزت نفس و حل مسئله به عنوان راهبرد، مؤلفه‌های داشتن همراهان خوب، توانایی مالی و توانمندسازی به عنوان عوامل مداخله‌گر، مؤلفه‌های عدم پابندی به ارزش‌ها و باورها، عدم صمیمیت و ناامنی روانی به عنوان موانع و مؤلفه‌های احساس مثبت در خانواده و موفقیت به عنوان پیامد شناسایی شدند. بنابراین با عنایت به اینکه این الگو بر گرفته از زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی زوج ایرانی است در نهایت به نظر می‌رسد این عوامل می‌توانند موجب شکوفایی زوجین شوند.

محدودیت‌ها

پژوهش حاضر مانند هر مطالعه علمی دیگر با محدودیت‌هایی همراه بود از جمله محدودیت‌ها، کمبود مبانی نظری و مطالعات تجربی به‌خصوص در داخل کشور بود. همچنین با توجه به اینکه پژوهش کنونی با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی استان کرمانشاه انجام شده لذا در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط را رعایت نمود و از آنجا که ابزار پژوهش مصاحبه بوده و کیفی است و به صورت یک برش زمانی با افراد مصاحبه شده است ممکن است حوادث مقطعی در نوع پاسخ افراد اثرگذار بوده و سوگیری در نتایج شده باشد.

پژوهش‌های آینده

با عنایت به اینکه این الگو بر گرفته از زمینه‌های فرهنگی اجتماعی زوج ایرانی است در نهایت به نظر می‌رسد این عوامل می‌توانند موجب شکوفایی زوجین شود لذا پیشنهاد می‌شود مراکز آموزش خانواده در تدوین سیاست‌های ارتقا شکوفایی زناشویی به عوامل تأیید شده در این الگو توجه ویژه نمایند. همچنین روان‌شناسان حوزه خانواده و ازدواج در راستای کاهش تعارضات زناشویی به مؤلفه‌های زمینه‌ساز، راهبردها، شرایط علی و پیامدهای این الگو توجه نمایند و با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود نهادهای مشاوره و ازدواج به مؤلفه‌های زمینه‌ساز، راهبردها، شرایط علی و پیامدهای این الگو در تدوین بسته‌های آموزشی توجه نمایند. همچنین به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، اقلیت‌های بومی و خرده فرهنگ‌های ایرانی مورد توجه قرار گیرد، به تفاوت‌های جنسیتی و مقایسه دیدگاه‌های زنان و مردان توجه شود و از آنجا که جامعه پژوهش حاضر تنها به زوج‌های ساکن در شهر کرمانشاه محدود شده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به سایر اقشار جامعه توجه شود.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچگونه تعارض منافی را گزارش نکرده‌اند.

References

- Al-Shahrani, H. F., & Hammad, M. A. (2023). Impact of emotional divorce on the mental health of married women in saudi arabia. *Plos ONE*, 18(11), 0293285. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293285>
- Apostu, I. (2022). Attraction and decision in choosing a spouse. *Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics*, 5(1), 57-66. <https://doi.org/10.18662/eejmhb/5.1/33>
- Asl Dehghan, F., Pourshahriari, M., & Mehrendish, N. (2021). Develop a model of flourishing based on self-efficacy mediated by hope in counselors and psychologists. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 12(46), 81-108. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2021.57419.2603>
- Azimi Khoei, A., Zaharakar, K., & Ahmadi, K. (2021). Comparison of the effectiveness of premarital education based on premarital interpersonal choices and knowledge program (pick) and prevention and relationship enhancement program (prep) on attitudes toward marriage in couples on the verge of marriage. *Family and Health*, 11(2), 45-61. https://journal.astara.ir/article_246345.html?lang=en
- Banihashemi, F. S., Alimondegari, M., & Gholami-Fesharaki, M. (2023). Demographic, economic and social correlates of divorce in iran: A multi-level analysis. *Journal of Social Continuity and Change (JSCC)*, 2(1), 199-224. <https://doi.org/10.22034/jssc.2022.18651.1035>
- Barry, R. A., Bunde, M., Brock, R. L., & Lawrence, E. (2009). Validity and utility of a multidimensional model of received support in intimate relationships. *Journal of Family Psychology*, 23(1), 48-57. <https://doi.org/10.1037/a0014174>
- Butler, J., & Kern, M. L. (2016). The perma-profiler: A brief multidimensional measure of flourishing. *International Journal of Wellbeing*, 6(3), 1-48. <https://doi.org/10.5502/ijw.v6i3.526>
- Derakhsh, A., Aslani, K., & Koraei, A. (2019). Factors of successful marriage: A qualitative research based on grounded theory. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 17(42), 215-236. https://fasname.msy.gov.ir/article_291.html?lang=en
- Del Mar Molero Jurado, M., Del Carmen Pérez-Fuentes, M., Martín, A. B. B., Sánchez, J. G. S., Ruiz, N. F. O., Sisto, M., & Linares, J. J. G. (2020). Mindfulness in family caregivers of persons with dementia: systematic review and meta-analysis. *Healthcare*, 8(3), 193. <https://doi.org/10.3390/healthcare8030193>
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2009). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Elayan, M. B., & Shamout, M. D. (2020). Measuring gen y's attitude toward perceived happiness at workplace from undergraduates perspective in north cyprus universities. *International Journal of*

- Advanced Science and Technology*, 29(7), 2261-2274. <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/12671>
- Eslahi, Z., Bahrami, N., Allen, K., & Alimoradi, Z. (2020). Spouse's social support in the postpartum period, predictors and its relationship with postpartum depression in a sample of Iranian primiparous women. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 154(1), 24-30. <https://doi.org/10.1002/ijgo.13488>
- Fahd, S., & Hanif, R. (2019). Determinants of marital flourishing among married individuals: An Asian perspective. *Review of Economics and Development Studies*, 5(1), 95-108. <https://doi.org/10.26710/reads.v5i1.513>
- Fowers, B. J., & Owenz, M. B. (2010). A eudaimonic theory of marital quality. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 334-352. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00065.x>
- Garbinsky, E. N., Gladstone, J. J., Nikolova, H., & Olson, J. G. (2019). Love, lies, and money: financial infidelity in romantic relationships. *Journal of Consumer Research*, 47(1), 1-24. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucz052>
- Hojabrian, H., Rezaei, A. M., Bigdeli, I., & Najafi, M. (2014). Providing the psychological model of human flourishing based on the grounded theory: A qualitative research. *Educational Psychology*, 10(34), 207-232. https://jep.atu.ac.ir/article_1074.html?lang=en
- Huppert, F. A., & So, T. T. C. (2011). Flourishing across Europe: Application of a new conceptual framework for defining well-being. *Social Indicators Research*, 110(3), 837-861. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9966-7>
- Jafari Soltanabadi, A., Monirpoor, N., & Mirzahouseini, H. (2021). The association of couples' feeling of happiness with differentiation of self (dos) and early object relations with the mediating role of religious marital satisfaction. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(1), 159-176. <https://doi.org/10.22034/aftj.2021.283679.1076>
- Javanbakht, M. (2012). The effectiveness of group cognitive-behavioral training and group reality therapy on self-esteem of high school students. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 14(54), 80-172. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2012.986>
- Keyes, C. L. M. (2002). The mental health continuum: from languishing to flourishing in life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43(2), 207. <https://doi.org/10.2307/3090197>
- Kim, J., Joseph, S., & Price, S. (2020). The positive psychology of relational depth and its association with unconditional positive self-regard and authenticity. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, 19(1), 12-21. <https://doi.org/10.1080/14779757.2020.1717983>
- Kouchakian, L., & Adhami, A. (2018). Investigating the effect of economic poverty on couples emotional relationships. *Journal of Social Work Research*, 5(18), 163-199. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2020.39852.288>
- Kumaria, S., Fivecoat, H., Li, J., Scott, B., & Sher, T. G. (2024). Pressurizing or encouraging: Health behaviors among long distance couples. *Family Process*. <https://doi.org/10.1111/famp.12975>
- Kurnaz, M. F., Teke, E., & Günaydin, H. A. (2020). Relationship between self-esteem and life satisfaction: A meta-analysis study. *Research on Education and Psychology*, 4(2), 236-253. <https://dergipark.org.tr/en/pub/rep/issue/57721/824239>
- Lawler, M., Heary, C., & Nixon, E. (2020). Irish adolescents' perspectives on the factors influencing motivation in team sport. *Qualitative Research in Sport Exercise and Health*, 13(6), 920-935. <https://doi.org/10.1080/2159676x.2020.1795706>
- Lawrence, E. M., Rogers, R. G., Zajacova, A., & Wadsworth, T. (2018). Marital happiness, marital status, health, and longevity. *Journal of Happiness Studies*, 20(5), 1539-1561. <https://doi.org/10.1007/s10902-018-0009-9>
- Majeed, M. H. A. (2005). *A gift for Muslim bride: A guide for joyous and successful married life*. <https://www.swindonmasjid.com/wp-content/uploads/2013/09/AGiftForMuslimBrideByShaykhMuhammadHaneefAbdulMajeed.pdf>
- Mikaeili Manee, F., Shirzadeh, M., & Khiz, Sh. A. (2022). The relationship between marital satisfaction and perceived social support with life satisfaction in married women: Investigating the moderating role of occupation and perceived socioeconomic status. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 19(4), 129-169. https://journals.alzahra.ac.ir/article_6188.html?lang=en

- Mirgain, S. A., & Cordova, J. V. (2007). Emotion skills and marital health: The association between observed and self-reported emotion skills, intimacy, and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(9), 983-1009. <https://doi.org/10.1521/jscp.2007.26.9.983>
- Mirzakhani, P., Rezaei, A. M., Aminbeidokhti, A. A., Najafi, M., & Rahimian Bougar, I. (2017). Examining the effectiveness of educating flourishing on positive emotions, relationships, sense of meaning, achievement and engagements among young researchers and elites. *Journal of Research in Educational Systems*, 11(36), 209-230. <https://doi.org/10.22034/jiera.2017.51091>
- Nasiri, F., & Abdolmaleki, S. (2017). EExplaining the relationship between perceived social support and quality of life, perceived stress mediator role in female-headed households in sanandaj. *Journal of Applied Sociology*, 27(4), 99-116. https://jas.ui.ac.ir/article_21163_en.html
- Nazaripour, M. (2013). Family financial management and couple relationship quality. *Family Counseling and Psychotherapy*, 3(3), 491-526. https://fcp.uok.ac.ir/article_9637.html
- Rashid, T., & Howes, R. N. (2016). Positive psychotherapy: Clinical application of positive psychology. *The Wiley handbook of positive clinical psychology*, 321-347. <https://doi.org/10.1002/9781118468197.ch22>
- Sadoughi, L., Salahyan, A., & Nasrolahi, B. (2019). Effect of mindfulness-based cognitive therapy on family functioning and communication patterns of divorce applicant couples. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 9(1), 111-130. <https://doi.org/10.22055/jac.2019.29629.1677>
- Saemi H, Basharat M A, AsgharnejadFarid A A. (2019). Predicting marital adjustment based on marital intimacy and deficit emotional regulate. *Journal of Psychological Science*. 18(78), 635-646. <http://psychologicalscience.ir/article-1-56-en.html>
- Sanri Ç, Halford WK, Rogge RD, von Hippel W. The couple flourishing measure. *Family process*. 2021;60(2):457-76. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33580527>
- Seligman, M. E. (2006). *Learned optimism: How to Change Your Mind and Your Life*. Vintage. <https://www.amazon.com/Learned-Optimism-Change-Your-Mind/dp/1400078393>
- Seligman, M. E. P. (2012). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. Simon and Schuster. <https://www.amazon.com/Flourish-Visionary-Understanding-Happiness-Well-being/dp/1439190763>
- Seligman, M., & Adler, A. (2018). *Positive education. Global happiness policy report*, 52-73. <https://www.researchgate.net/profile/Alejandro-Adler/publication/331936613>
- Shokhmgar, Z., Rajaei, A., Beyazi, M., & Teimour, S. (2020) The effect of cognitive-behavioral group therapy on marital satisfaction in infertile women applying for ivf. *Journal of Health Promotion Management*, 9(4), 1-11. <http://jhpm.ir/article-1-1172-en.html>
- Siadatan Arani, S. H., Ashori, M., Faramarzi, S., Ghasem, N., & Spencer, L. J. (2022). Adaptation and validation of perma flourishing program to improve the psychological well-being of adolescents suffering from hearing loss and their mothers. *Journal of Family Research*, 18(2), 355-370. <https://doi.org/10.48308/jfr.18.2.355>
- Soni, K., & Rastogi, R. (2017). Impact of psychological capital on organizational effectiveness: Role of positive psychology at work. *Journal of Organisation & Human Behaviour*, 6(1), 1-9. <https://www.i-scholar.in/index.php/johb/article/view/153012>
- Stein, D. J., Karam, E. G., Shahly, V., Hill, E. D., King, A., Petukhova, M., Atwoli, L., Bromet, E. J., Florescu, S., Haro, J. M., Hinkov, H., Karam, A., Medina-Mora, M. E., Navarro-Mateu, F., Piazza, M., Shalev, A., Torres, Y., Zaslavsky, A. M., & Kessler, R. C. (2016). Post-traumatic stress disorder associated with life-threatening motor vehicle collisions in the who world mental health surveys. *BMC Psychiatry*, 16(1), 257. <https://doi.org/10.1186/s12888-016-0957-8>
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1997). *Grounded theory in practice*. Sage Publications, Inc. <https://psycnet.apa.org/record/1997-08674-000>
- Tajbakhsh, G., Ramezani, R., Mohammad Mirzaei, M. (2019). Analysis of the dimensions of religiosity of couples involved in extramarital relationships: A qualitative study. *Islam and Psychological Research*, 4(10), 93-116. http://journals.ueae.ir/article_5.html?lang=en
- Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D., & Gangamma, R. (2013). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(4), 275-293. <https://doi.org/10.1080/0092623x.2012.751072>

- Zaee, H., Rezaei, A. M., Talepasand, S., & Mohammadyfar, M. A. (2021). The effectiveness of training based on the flourishing psychological model on happiness, competence, and social participation. *Positive Psychology Research*, 7(1), 19-34. <https://doi.org/10.22108/ppls.2021.124754.1986>
- Zarei, E., & Ahmadi Sarkhooni, T. (2013). Spiritual intelligence quotient and communication patterns as predictors of marital satisfaction among the couples at bandar abbas city. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 2(2). <https://doi.org/10.22067/ijap.v2i2.10915>
- Zeinolabedini, M. H., & Kakabaraee, K. (2023). The effectiveness of family-centered problem-solving training on marital satisfaction among couples. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 20(4), 775-785. <http://rbs.mui.ac.ir/article-1-1433-en.html>
- Ziv, A., & Gadish, O. (1989). Humor and marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 129(6), 759-768. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/00224545.1989.9712084>

